

De solitudine

in hoc casu ipsi tanq̄ tales iudicialr̄ cuo
cari.

Opusculū eiusdeꝝ

de solitudine ecclesiasticor̄. ad fr̄es cele
stinos/continēs. lxxviii. particulas:

Queritur responsio super dubijs
sequentibz/ vnde crebro solici
tudines conscientiar̄ in ecclia/
sticis z religiosis oriunt̄.

Primū dubiū Si liceat ecclesiasticis
maxime religiosis/ dū conferuntur eis tpa
lia/ se z successores suos obligare ad certa
z determinata suffragia in missis y l̄ alijs
officijs ecclesiasticis. sicut habet vsus cō
munis? Solutio p̄ricula. xiiij. que p̄sup
ponit alibi tractata de symonia.

Secundū dubiū Si liceat omitte
re tales obligatōnes sine reatu pcti mor
talis. p̄sertim quando videtur grauior̄
res q̄ oportet ex euentu vel aliunde? So
lutio p̄ricula. xij. et a. xix. vsqz. xxxij.

Tertiū dubiū Si melius eēt q̄ con
feretes tpa lia starēt in sola generalitate p̄
suffragijs h̄ndis. z si ad hoc z quōd monē
di sunt? Solutio p̄ricula. xvij. et. xvij.

Quartū dubiū Si in casu secūdi
dubij necessaria sit z securā dispensatō su
prioris prelati vel pape vel ordinarij? So
lutio p̄ricula. xxviii. vsqz. xxxij.

Quintū dubiū Si liceat ecclesiasti
cis bene z sufficienter fundatis recipe no
uas obligatōnes cum augmento seruitij
Solutio p̄ricula. xxxij.

Sextū dubiū Si liceat sine augm̄
to seruitij/ ita q̄ non plures dicatur mis
se vel obitus. zc. q̄uis hoc intendat temp
paliū collatores? Solutio p̄ricula. xliij.

Septimū dubiū Si liceat admitte
re super fratres iam fundatos/ alios qui
habeāt speciales cellas z obligatōnes ad
suos istitores alias q̄ reliq̄ fratres? So
lutio cum. viij. ix. x. et. xij. dubijs p̄ricula.
xxxij. xxxv. xxxvi.

Octauū dubiū Si liceat se obliga
re q̄ omnis fructus spiritualis in missis/
z alijs que obligatus dicet/ cedat in utili
tatem temporalia conferētis?

Nonū dubiū Si tantū p̄sunt suffra
gia dū sūt pro pluribz quātūz si fierent p̄
vno vel paucis. z p̄sertim illi qui facit?

Decimū dubiū Si debēs vnā mis
sa; possit alios adiungere sine defraudatōe

illi? qui missam pec̄t̄ aut instituit?

Undecimū dubiū Si necesse sit sp̄
pro specialibus fundatoribz oratōnes fa
cere speciales. maxime dum hoc institue
rint licet non specificando modū z quis
modus tenebit? Solutio p̄ricula. xxxij
cum quinqz sequentibus.

Duodecimū dubiū Si liceat pro
loco solenniiori in sepulchris vel pro alijs
pompis exequiarū/ pacisci verbo vel intē
tione/ de maiori temporalij collatōe?

Tredecimū dubiū Si discrete faci
unt obligantes se ad suffragia p̄ alijs/ q̄n
inde min⁹ valent vt videt̄ p̄ seip̄. z nō est
p̄p̄atio t̄p̄alis p̄modi ad sp̄uale. Solutio
hui⁹ z. xiiij. p̄ricula. xlv. cū tribz seq̄ntibus

Decimū quartū dubiū Si caute fa
ciunt religiosi/ qui leuiter admittūt ad p̄
ticipatōez omniū b̄nficioz per illos qui
benefaciūt eis vel qui petunt?

Decimū quintū dubiū Si obligat⁹
ad orōes vocales/ sit absolutus ab obliga
tōe/ dū eas dicit sine attentōe vel deuorō
ne vel affectōe aut solitudine? nā attentio
est quedā solitudo. Solutio istius z se
quentis p̄ricula. lv. vsqz ad finem.

Decimū sextū dubiū Si sufficit ge
neralis intentio qua vult ecclesiastic⁹ vel
religiosus orare speciali⁹ pro benefactori
b⁹ q̄ pro alijs. super qua specialitate q̄nti
ficanda se refert ad deum/ qui p̄derator
est meritorum?

Prima particula

Nolite solitari esse. Barth. vi.
Luc. xij. Iubet hoc sup̄m⁹
abbas noster Ihs x̄ps/ i cu
ius sp̄ū salubrit̄ instituiti cla
mamus Abba pater. Conso

nat ap̄ls eius magn⁹ prior in religioe xp̄i
ana dicēs Corinthijs/ in p̄sona oim̄ Co
loynos sine solitudine esse. S; mox sub
intulit vtilē z necessariā de solitudine di
stinctōem. ne vel sibi ip̄i vel alijs cōsortibz
suis/ cōtrari⁹ videret̄. quorū sermo frequē
ter ad solitudinē p̄tra desidē inertia/ ex
hortat̄. Aut enī Qui sine vxore est/ solici⁹
est quē dñi sunt. quō placeat deo. qui aut̄
cum vxore est/ solicitus est que mūdi sunt

Secūda parti.

Ecce habem⁹ solitudinē z solici
tudinem. Una est dei/ altera mūdi. Una

spiritualis altera temporalis. Utraque siqui-
dem bona. Alioquin culpata fuisset ypo-
ratorum cum sua sollicitudine conditio. pri-
ma tamen melior atque dinosa/adeo yrya-
caro dici possit. et dicat tam hic quod ab apo-
stolo. i. Cor. vii. Uolos uos inquit sine so-
licitudine esse. Et alibi ad phil. iiii. Nihil
solliciti sitis. Et per psal. dominus Vacate inquit
videre quonia ego sum deus.

Tertia particula.

Elit ista sollicitudo vacans. et vaca-
tio sollicita. qualem habere licet decet
et expedit/ illos precipue qui celibes esse
sine tribulanti iugo yrorum nedum elegerunt
sed uouerunt. quales uos elegit et assum-
psit abbas noster christus (o patres et fratres
celestini) quos ad patris alloquitur sollicitu-
do dilectionis mee quam suis impulit que-
stiuncularum stimulis/ zelus uester religio-
sus sollicitus iuxta uerbum propheti. Vi-
chee. vi. Ambulare cum deo suo.

Quarta particula.

Sensit itaque uester in domino timor cu-
ius uis est secundum periculum reddere timen-
tem sollicitum. Sensit inquit quemadmodum
frustra fuisset assumpta sollicitudo vacans
deo/ si quadam retrospectioe seu tergiversa-
tione corrueret in mundi sollicitudinem. et iam
non tamen uana esset quasi sine non assequens
vacationis/ uel damnabilis iudicaret et
reproba/ si in damnabilem reprobandam soli-
citudinis peccatricis foueam preceps labe-
ret. qualem dissuadet maxime sermo prepo-
situs. Nolite ait christus solliciti esse. etc.

Quinta particula.

Queret forsitan nouitioque aliquis quod
sit et qualis hec sollicitudo culpa-
bilis. Nam de tolerabili mundanorum satis
insinuat est. et de quadam altera ocio san-
cto condiuina uidetur ammonita sed non cri-
minata fuisse illa marie sedentis ad pedes
Iesu soror. Martha martha inquit Iesus
sollicita es et turbaris erga plurima. por-
ro unum est necessarium. At uero tota com-
monitionis christi series/ cum expositoribus su-
is in illa prohibitione sollicitudinis sicut
Matheus et lucas referunt dat intelligi so-
licitudinem malam esse que non est prudentis
sagacis prouidentie neque necessitatis. sed
est uel diffidentie uel perfidie uel cupidita-
tis curiose et anxie de quibus non est modo
per singula differendum.

Sexta particula.

Ueniam igitur per compendium stari ad
pie sollicitudinis vestre in domino
questiones. que sollicitudinem reformi-
dant impiam. dum piam imo necessariam co-
guntur amplecti. Danet apud uos (o pa-
tres et fratres) profundo corde firmata mo-
nitione apostolica Hebreorum. iiii. Sint mores
sine auaricia contenti presentibus. Nihil
minus aspiciatis illa esse necessaria que proce-
dit idem apostolus. i. Thim. vi. Habentes alimen-
ta et quibus tegamur his contenti simus. Bene
suades/ o magne prior apostole. placet id quod
apponis his contenti simus. At tamen alimen-
ta et ea quibus tegamur/ oportet habere. Non
autem hoc ipsum totum/ uel labore nostro quod di-
uinis macipamur officiis/ uel hostiarum
mendicatio que nequaquam discurrere per uicos
et plateas instituimus/ obtinere fas nobis
est. Denique nihil equum secundum omnem legem esse
deducit apostolus. et Lorum. ix. quibus qui altario de-
seruit de altario et uiuat.

Particula septima.

Ue uel mundo a scandalis. uel scan-
dala spargentibus uel bilibus demoniis
In uia hac qua ambulabam conque-
ritur propheta absconderunt superbi laqueum
mibi. Et rursus. Iuxta iter scandalorum. mibi
Electa est ecce sub triplici religionis uo-
to uia paupertatis uel sollicitudo uocata di-
uitiarum/ cruentas et enecans uitare. Electa
uia castitatis perpetue. contra sollicitudinem
alligantem yrorum cum tribulatione hominum. Ele-
cta uia derelictiois proprie uoluntatis per
obedientiam/ contra sollicitudinem tot dubi-
tationum/ tot scrupulorum/ tot discriminum.
qualia propria uoluntas se dum ducere uult
se seducens incurrit. Pudet heu pigerque
recordari/ quatenus et qualibus apud nonnul-
los detrimentis/ omnia sunt in oppositas
exorbitationes euersa subuersaque. Iam heu
nimis apparet ueritas pabole christi. que mo-
do dum hec relegere. Electa est in ecclesia de
immundo spiritu. qui cum exierit ab homine. tamen
redit et adducit septem spiritus nequiores se-
dum inuenit domum uacantem. non quidem uere
sed sola simulatione. sicut et solis extrinse-
ce professionis scobis fecte mundata est.

Particula octaua.

Est utique neque et immundus spiritus
cupiditas. que radix omnium malorum
et idolorum seruitur ab apostolo. et ma-
mona dicitur iniquitatis a christo. Sed nonne neque
est simulata paupertas que sub uoti uelo

De sollicitudine

latens/tota diuinitas inhiat. tota sollicitu/
dinibus earum pungit. et intus et extra conu/
nuit mirisq; modis lacerat. cruentatur.
dissipat. Cui nanq; poterit esse dubium so/
lertem atredenti/quin spiritus auaricie neq; iam
secum adduxerit septem spiritus. i. vniuersitates
vicioz neq;ozes se Simulata q;ppe (sicut
ait Aug. xctas/duplex est iniquitas. no se/
cus hoc loco. dic q; ficta et vota paupras
no est paupras spiritus. no paupras virtus
no amica bonis moribus frugalitas s; du/
plex iniquitas. q; et vere cupiditas est et si/
mulatio. Hec hic sicut. Sed p;grediens/
isticvoti fractione/fundatoz defraudato
ne. primo factis dictis et exēplis scada/
lisatiōem inuenies. Demū subit illud ve/
rū dictū phariseis/pro talibus in religioe
penit? lapsa versantibus. quales hic solos
plangim? Circūitis mare et aridā. vt faci/
atis vnu pselitū. i. nouitū in religione. et
cū factus fuerit/facitis eū filiū gehēne du/
plo q; vos. Ecclesiast. v. qm displicet deo/
infidelis et stulta pmissio. et meli? est non
vouere. q; post votū nō reddere.

¶ Particula. IX

Siste tandem anima siste calamū quē
indignatio tua rapit vltra longe
q; inchoādo pposueras. Et q; do/
ctrinā bonā datura es/distraberis satyra
que nulla vnq; orōe. nulla declamatōnis
acrimonia/satis erit reprobāda. Reuerta
mur ad progressum finis intēti/resumen
tes illud vñ arripuit nos maloꝝ recogita
toꝝ (presertim apud non paucos nostri
tempis religiosos) anxius dei timor. xp̄ia
naq; pietas/et miseratio fraternalis. Illō
erat ap̄ire/quo pacto/paupras religiosa/
vacaret abiq; sollicitudine victus et vestit?
Interveniūt fa?teor et vos interrogādo fa/
temini/plures crebro pungitiui conscia/
rū scrupuli: nō sinētes timorosos fratres
implere cū paceverbū xp̄i cū aplica moni/
tōe. nolite solliciti esse.

¶ Particula. x

Ant at in genere/tres in p̄q̄itōe
victus et vestit? neq; stimuli. vn?
symonie. ali? vsure. alter fraudulē
tie. ¶ Sollicitat nimirum timorata mens/
ne forte misceat se inter dante t̄palia p spi/
ritualibus recipiēdis et contra labes symo/
niace prauitatis. et hoc vtiq; frequēter (ve/
ve) puenit/dū nō habet directō. dū lumē
intentiōis nostre que d; ocul? corpis oim

actionū nostraz/est tenebre. ¶ Sollicita
tur p̄terea/ne in redditibus compandis. qz
nō semp inueniunt ad p̄petuū/reddat cō/
tractus vsurari? ex adiecta conditiōe seu
pactōne de facultate toties quoties redi/
mendi. ¶ Sup hac v̄ro duplici q̄stione
sollicita scrupulosaq; p̄nit haberi quedā
opuscula nostra/nup edita. si tñ cum ma/
gnis talū tractatoꝝ v̄sa fuerint nume/
randa.

¶ Particula vndecima

Sup est ad p̄ns inuestigare et inue/
tos tollere (q̄stū iuuerit sator bo/
ni semis xps) zizanioꝝ fraudulē/
toꝝ aculeos. quos latebrosa nocte dū dor/
miunt per negligentia boies. supseminat
inimicus homo sub obtētu conditiōnis
victus et vestitus. Hoc etiā precipue v̄ia
p̄ questūculas sollicitudo/ scire desiderat

¶ Et quoniā defraudatō directe p̄traria
tur iusticie. tot modis inueniem? defrau/
datōem quor iusticia fieri. oppositoꝝ q;
dē/eādē est disciplina. Dicit at iusticia vir/
tus ad alteꝝ vel sicut ad alteꝝ. reddēs vni/
cuiq; quod suū est. Porro iusticia ample
sumpto vocabulo/cōpatur ad deū et ad p̄/
ximū. imo et ad seipm sicut ad alteꝝ. pro/
ut in penitētia fit. dū sp̄s carnē subijcit
seruituti. Sic erit defraudatio. vna ad de/
um. altera ad primū. tertia q; metaphori/
ce dicta ad seipm. Et p̄imū? de primū de
fraudatiōe (quia notior est) videamus. et
cōclusiones deinceps miseramus.

¶ Particula .XII.

¶ Conclusio prima

Sollicitudo pia/conferētis t̄palia
defraudat si sua intētiō a recipiē/
te nō seruet. hoc ei proprie sonat
fraus et dol? dū p̄ndit vnu et fit alterum
Sic d; de testatore q; fraudat? est/ si sua
differat aut nō impleat intētiō. neq; tñ ac/
cipiēda est de quibus intentōe. nō enī cadit
sub obligatiōnis recta lege neq; intētiō. si
saluti cōtraria. si moribus absōna. si in de/
teriorē exitū/et? obseruatio sit v̄tura q̄lis
esset intētiō palā symoniace vel vsuraria/
vel iuri p̄iudicās alieno. v? deo sanctisq;
suis/non honesta. ¶ Conclusio scda.

¶ Particula decimatertia.

Sollicitudo pia/conferētis t̄palia/
dirigi d; ad sustentatiōem mīstri
illi? t̄palē faciendā/a q; sp̄ualia requiruntur:
Iste si qdē iustus p̄pri? et verus est titulus

suscipiendi spūalia. Et hoc supponatur ad pñs tanq̄s deductū sufficiēter in materia de symonia dū de directōe cordis for/ma daret. Et uero plerūq̄s fit/ vt mentiaf iniquitas sibi. nūc p̄ ignorantiā affectatā z ideo culpabilē. nūc p̄ negligentia que nō tanta sollicitudine querit agēdoz veritatem Expedi igit̄ ad pticulares descēdere casus. nō quidē ad oēs aut singlos. hoc ei nobis est impossibile. qm̄ varij sunt sine nūero. z ita varij q̄ vna circūstantia qñq̄s posita qñq̄s deficiēs / iudiciū sapiētis variare cōpellit z hoc cū admiratōe paz sapiētis. nec ad oia circūspiciētis Quēsiuit vnus anachoritzaz a quodā patre. Pater de beo tentatōes admittere aut p̄tinē? eas abijcere Admitte inq̄t. Accessit alter cum eadē p̄tōe Abijce inq̄t nec admittē flōne p̄ria videri p̄nt. admittē. non admittē. Sic apud sapientē puerbioz. xxvi. Hære spondeas stulto iuxta stulticiā suā Et ibi dem. Rñde stulto iuxta stulticiā suā Sic in euangelio de monstrandis z nō monstrandis opibus bonis habes.

¶ Particula. xiiij.
Quia in re colligit/ vñ tam frequēs error/ in moralibz iudicijs venit. Sunt q̄ solis intendūt generalibz regul. vt sunt puerbia. z auctoritates scōrum. Sunt q̄ ad sola singularia dant se totos nullā ad p̄ria principia resolutōez facientes. qz vel nesciūt. vel negligūt. aut toti literales et sine spū/ carnalēs sunt. vel exccat eos p̄ria malicia hec aut illa Sūt aliq̄ circūspecti simulz prudētes. q̄ singularia caute colligūt. z sapiēter ad regulas resoluūt generales. colligētes pariter q̄ fuerit rō date legis qñq̄s p̄ eleuatiōem mētis ad reglās diuinas. qñq̄s ad hūanas Primū fit p̄ virtutē quā vocat Arist. gnomicā Altez p̄ epikeiā. quā dicere possum? bonam eq̄tate Et qm̄ rarissimi sunt tales circūspecti (req̄rit enī cū eruditōe lōgus exp̄tē vsus) nō expedit passim ab oibz q̄rere solidū p̄ moralibz cōsiliū. neq̄ silt p̄sume re illō dare q̄sq̄ dz. p̄ferti n̄ habita cū suis circūstantijs oibz vera casus forma q̄ q̄rit

¶ Particula. xv.
Et certe frequēs istic ab inq̄rētibz solet iteruenire defect? Et cū ius ex facto oriat/ qd̄ mix si in rñsiōe fit dece/ptio. Non quidē semp̄ ex rñdentis. sed ex inq̄rentis vicio. aut crebrius p̄pter fanta

siam paz instructoz. q̄ se palogifant dēci piūt z sophisticāt. putātes casus aliq̄s eē siles q̄s exynica qñq̄s circūstantia addita vel remota vel nō attēta/ constat p̄sus eē dissiles vel aduersos. Exēpla tacta sunt. Et apud medicinā dandā p̄ hoc vitium dū vnus sibi visus arrogānt perit? i hac aut hac medicina dāda. applicabit vñā receptā ad morbos ex causis oppositis ortos. nō attendēs q̄ aliud quod sanat calcaneū. nō sanat sed exccat oculum.

¶ Particula. xvi

Quittam? narratōnes sup hac re vulgares. nec referam? q̄s iustā p̄/ inderōem vel nō/ valeāt aduocari p̄tendere. dū casum oēm ad se delatum. iustificandū suscipiūt Et veniam? ad alias cōclusiones cū suis modificatōibz. inuestigādo p̄cipue/ de intētiōe sustētātis ministz ecclie q̄ z q̄lis sit tenēda. z q̄ et q̄/ lis sit tenēda p̄ cū qui sustentat z recipit siue sit vnus siue sint plures/ secularz aut religiosus. ¶ Et sit conclusio. iij.

¶ Particula. xvij.
Sollicitudo pia cōferentis t̄palia/ si vult p̄t/ in sua generalitate suffragia req̄rere Et sub hac intētiōe sola stādo/ nō min? merebit sepe ap̄d deū/ q̄s p̄ticulari? erigēdo ¶ Non h̄z p̄ria ps dubitationē. ¶ Scōda ps/ vtinā spūalibz oculis q̄les sunt oculi colūbini sponfi et sponse in cāticis/ aspiceret. qm̄ ap̄d illos/ perspicua esset. q̄ cognoscunt oia bñfactoroz oim q̄ntūlibet occultoz premia reposita ap̄d deū/ p̄pter quē z in quo fiūt ¶ Uerū pau/ ci sunt spūales h̄mōi q̄ nō miscere curent grāno purissimo caritatis illō seminādo quedā zizania vanitatis. Fitq̄ illō virgilianū. Infelix lolii z steriles nascūt aene. Audi cōformitē illō euāgelicū q̄ siml exorte spine/ suffocauerūt semen verbi et fructū boni operis. ¶ Conclusio. iij.

¶ Particula. xvij.
Sollicitudo pia cōferentis t̄palia/ p̄t z dz amoneri clā aut palā per p̄dicatores aut alios/ sup p̄missa veritate/ p̄ directōe puriori intentōis sue Suadēda q̄ppe sunt bona cū dissuasioe maloz Abilomin? obseruet illō antiq̄ p̄ uerbi. Ne qd̄ nimis. qz q̄ nimis emūgit/ elicit sanguinē Amis exacuēs ferrū/ qñz vel hebetat vel cōsumit ip̄m. Satagens

De sollicitudine

deniq; totū quicqd seuerit aut messuerit puez esse/ nō habēs aliqd zizanior; neq; palcarum. qdñi frustra quidni stulte sepe conef z damnose fatiget. Nunqd eligibilis est granū aliqd vel impurū/ q̄ nullū colligere? Quo circa dicamus cōsequēter

Conclusio. v. Particula. xix.

Sollicitudo pia cōferentis tpalia/ potest cū bona venia. Immoz cū gratia/ conditōes certas apponere explicatūas intēōnis sue. Sufficere in primis debet ad cōsensum hui⁹ veritatis/ vsus totū cōis ecclie. q̄ sic hz z recipit. cui si q̄s detrahit imprudenter se decipit. Sūt autē tres pditōes ppter quas pie p̄t pferēs appōere limitatōnes certas. Una p̄cernit psonā recipiētē. Altera psonā pferētē. Tertia psonā affīnē l' attinētē

Particula. xx.

Atende z videbis expediēs cē p/ sone recipienti/ q̄ limitet ad certa suffragia. quatin⁹ reddat animus eius magis sollicit⁹ debitū soluere. z intentionē suā in deū dirigere. Quatin⁹ p̄terea maneat eius cōscia securior. quo poterit agnoscere q̄ obligatōe soluta/ quiet⁹ manet. Nec p̄cipendēde sunt due rōnes iste. Quib; addit tertia. Constat nāq; apō de um q̄ nouit oia. qui z dicit. Ego de⁹ et nō mutor. nihil esse necessitatis aperire n̄as intēōnes z affectōes exponere. Hoc ergo requirit ppter nos orātes vt se z exhibeamus nos tales nobis ipsi/ qualē cupim⁹ esse deū nobis. pios. amicos. sedulos. cōpariētes/ z ita de reliq; affectib;. Sed q̄s nesciat/ q̄ orās plus mouet et afficit in se ipso. dū ad p̄cularia respicit. dū bñfactorū munera. dū obligatōes/ dū intentōes/ dū necessitates considerat/ q̄s in quadam vniuersalitate se tenendo.

Particula. xxi.

Idebis rursus circa psonā cōferētis/ expediēs esse frēq̄nter z necessariū aliqñ/ suffragia limitare. P̄tio si ad illa suffragia teneatur vel ex voto. vel ex sacerdotis iniūcto. vel ex alteri⁹ testamto. legato. vel mādato. Tertū est p̄inde suffragia ecclie vel singularis psonē/ nō tātū vale re. p mille aut om̄ib; q̄ntū si p vno fiāt. z hoc ad p̄ns supponat ex alijs opuscul. Nec est controuersia qualiscūq; apud doctores de suffragio satisfactōnis z redem

ptionis/ sicut exempla ciuilia z quotidiana cōuincūt de debere centū francos q̄ liberaret centū p se solutis. s; additis secuz decē socijs in p̄cipatōe liberalitōis/ p̄pria eius tantū dē liberatio tardaretur.

Particula. xxij.

Idebis deniq; circa psonā affīnē vel attinentē psonē conferētis/ referre q̄ plurimū/ si viderit z senserit p successiōes tēpor; z generationū/ q̄ talis patris eius vel affinis talis fuit pie sollicitudinis/ vt p se et suis/ talia fieri cōstitueret pietatis officia. Nōne mouet ac cōmouet p̄inde/ p̄ces cū gratia/ actōe z laudib; ad deū referre. Nōne probabile est eidē aian dum fore/ vt quēadmodū ille fecit. ita z ipse faciat. Deductio latior pat; aduertenti

Particula. xxij.

Conclusio. vi.

Sollicitudo pia/ cōferentis tpalia/ pōt cū bono corde nedū in suffragijs conditōes apponere. s; cum hoc loca certa z honorabilia/ sue sepelitionis eligere/ cū appensioe insignior; seu titulor; cōscriptōe. iuxta sui status qualitatem. sic de pompa funeraliū diceretur. Sequit hec cōclusio/ p deductōes p̄cedētes. Et qm̄ inueniūt sanctissimi p̄res tlia curasse. Nā pie recogitata/ cedūt oia ad honozē magnificū dei z ecclie/ tā militātis q̄ trāphantis. Et ad fidē sp̄m q̄s resurrectōis astruendā z incredulor; cōfutatioez proficiūt. Veritas est/ talia oia cōuertit nūc in bonā nunc in malā p̄tem. pro facientū pro cōferentiū. p reapiētiū. p inspicientiū. p interpretantiū. diuersa et aduersa qualitate. neq; om̄ino aliter inuenies in opatōib; hūanis extrinsecus exhibitis. Ad qd adduci p̄t illud comicū. Talia sunt oia/ qualis est anim⁹ vtētis. Quēadmodū de diuitijs aut paup̄tate dixit sapiens/ q̄ substantia paup̄is f̄m cor eius

Particula. xxij.

Fundamentū suscipit hoc loco fastolo repetitū. Nolite iudicare. Qd vtriq; de talibus ad vtrūlibet indifferētib; intelligitur esse p̄ceptum/ vt qui manducat non manducantē non spernat. et econtra Qui offert tpalia/ nō offerentē nō sp̄nat. Hinc abbas pastor dic in q̄t sp̄ tibi. tu q̄s es. Et ne iudices quenq;. Sic z saluabit hūilitas. z curiositas sup̄ba/ piculosa temeraria z inquieta confundetur.

z Particula .xxv.

Conclusio septima.

Sollicitudo pia conferētis tēpalia defraudat si nō impleat obligatō vel pmissio vel conuētio secū facta. cessante causa legitima/nō implendi. Confor miter ad primaz cōclusionē est hec septia cōclusio. Restat solum difficultas in assi gnatōe causaz seu casuū. quibz et qñ p̄t p̄/termitti a recipiente/illud quod cōferens instituerat. Una causa est necessitatis. Al tera maioris vel vrgētoris vtilitatis Ter tia p̄ dispensatiōem superioris auctoritatis Que duplex est. vna sup̄ma pape. alia or/ dinaria prelatoz.

Particula .xxvi.

Necessitas incūbit. nūc et impote tia vel infirmitate recipientis. nūc et fortuitis demolitiōibz eccliarū et dissipatiōibz hereditariū atqz reddituū. quibz sustentādus erat minister ecclia sti. cuius bñficiū quod dabat prop̄ of/ ficiū. si prozsus deperijt. nō videtur a stri/ ctus remanere seruitio. nisi fortassis obli gatio remaneat aliunde.

Particula .xxvii.

Porro maior aut vrgētor vtili/ tas/prouenit quādoqz p̄ tps suc cessum Vbi oportet (iuxta verbū iuristaz) q̄ alia rō reformet pactū. Hec est illud mirabile insolitū. vel impossibile cū in iuramentis et votis generaliter emissis de futuro/ plerūqz sic eueniat. vt q̄ genera liter pmissa bona esse videbant/ fiant i ca sibi p̄ticularibz/vel nō obseruāda vel mu/ tanda. qz noxia sunt. vel inutilia moribz. vel dissona ecclia sticis ritibz. seu boni ma ioris impeditiua. Suppenit ecēpla fre/ quēter si quis aduerterit. vt si quotidie di cenda sit missa de req̄em veniet dies nata lis dñi. dies resurrectōis ei⁹. dies penthe/ costes. Conueniūt parrochiani ad audi tiōez missę que tūc forte nō habet ab alio puto null⁹ diceret tūc cātandū eē de req̄ez

Particula .xxviii.

Atenderēt vtinā conferētes tpa/ lia/qd plus honoris et celebritatē affert circa diuinū religionis cul tum et viderēt q̄ aliquñ fructuos⁹ esset pro suffragijs hñdis/fundare die obitus sui/ missas vel alia fuitia/q̄ de sanctis sunt aut de tpe q̄ si in solis funeralibz seruitijs si/ steretur Quēadmodū si fiat vnū annuale

iuxta ritū et significatiōem missalis. q̄tidie videtur habere plus deuotiōis in suscipi/ ente. qm̄ natura sic hz/vt identitas vel pas siva similitudo/causet fastidiū. **Abilo/ min⁹** oportet iuxta et prop̄ pmissa/ pias conferentiū et recipientiū puentōes/ non leuiter abzūpere. s; tractare reuerent Quā uis nō est arbitrandū/ oēs hmōi cerimo/ niales institutiōes. obligatorias eē sub pe na peccati mortalis si trāsgradiant/ quia nec de alijs p̄stitutiōibz lōge eētialioribz ordini monastico/hoc est sentiendū. Lō/ temp⁹ autē nihil solicit⁹ sup̄ impletiōe ta liū/crimē hz; tam ap̄d monasteriū seu col legiū/q̄ apud singulares.

Particula .xxix.

Ceterz de dispensatiōe superioris ad ditū est. p̄ tertia causa. qm̄ nō oīm est passim tales casus descidere sub regu lis generalibz emergētes sed ad prelatos spectat interpretatio iuridica. ad doctores scholastica. p̄sertim qñ potest esse rōnalis dubitatio de duplici casu priorī. necessi/ tatis videlicet et maioris vtilitatis. Sz an/ dis vero nunc apiri possit discussio super hac materia dispensatiōnū et cōmutatiō/ nū/tam in respectu dispensantiū/q̄ in or dine dispensatiōem quereantiū et recipien/ tiū que specialē postulat separatiū tractatū sicut et quedā alia/cursim hic p̄trāsita.

Particula .xxx.

Dicam⁹ vnū hic et nūc p̄ expediēti tutius esse semp̄ assumere dispen satiōem superioris seu cōmutatiōem. q̄yt ha beri cōmodius possit pcurandū est ab au toritate papali/p̄sertim in religionibz exē ptis/q̄ detur aliq̄s ab eo substitut⁹. sit de religione. sit aliū. q̄ facultatē habeat toti ens quotiēs videbit dispensandi. ad quē facilis pateat accessus. Hoc consiliū in alijs etiā casibus cōscientie scrupulosis/ salubre est. sint illi casus occulti. sint publi ci. sint sup̄ peccatis. sint sup̄ penis et irre gularitatibus peccatorū.

Particula .xxxi.

Demū papa rite consultus/non se reddat difficilē cōcedere talia qñ et vbi nō apparet fraus vel laq̄us ista qren/ tiū. nō in velamē false libertatis malicie. sed serenatiōem consciē et dilatatōem viaz penitentie. Quia in recolligē ex consequē ti de p̄ticularibz exemptōibz a p̄latis ordi narijs/q̄ frequēter noxie sunt. nedū p̄pter

De sollicitudine

preiudiciū iuris alieni. nedū propter con-
turbatōem ordinis eccliaſtici ⁊ gerarchi-
ci. verūz propter incommodū collegiū ſic
exempti. Cur ita? qz nimirū precluſit ſibi
recurſum facile/ad prelatū ordinariū. dū
queſiuit quaſi libertatē exercitēdo iugum
ſuum.

Concluſio octaua

7 Particula. xxxii

Sollicitudo pia/tpalia conferētis
ſi ordinauit miſſam eſſe dicendā
(exempli gratia) die lune p ſeipſo
defraudat p recipientē ſic obligatū/ ſi det
tales miſſam p altero. ſiue fiat hoc ex prio-
re. ſiue fiat ex obligatōe vel ſuſceptōe ſub-
ſequēti Ratio pſpicua eſt p deductōem
ad impoſſibile vel inopinabile. Da ſiqui-
dem ita eſſe/ qz vna miſſa ſufficiat p duo-
bus/ dabis obſequēter qz ſufficiat ⁊ libe-
rabit. pro trib. pro decē. pro centū. p mil-
le. ⁊ ita pro quotlibet. ⁊ pro toto mundo.
Dabis vltērius qz nō erit melior cōditio
pcurantis ſibi miſſam peculiare. Dabis
deniqz qz pro vna miſſa/ potuerūt centūz
habite ſub voto ſub pmiſſo. ſub iniuncto
p forz penitētie vel alterius iuſticie/ ſolui.
Cur ergo tot preſbiteri. tot miſſe cōſtitu-
unt. cū vn' ſacerdos cū ſua miſſa vnica ſa-
tis eſſet pro omib?

Particula. xxxiiij

Allet addere forſitan aliqz. qz re-
cipiens/ dū habebat prius ad ſuf-
ficiētiā pro ſuſtentatōe ſtat' ſui/
vel ex beneficio vel patrimonio vel pie col-
lato/ fraudat ⁊ peccat tam primū qz ſecūz
tota ratio cōferēdi tpalia miſtris eccliaſti-
cis/ videat eſſe/ ſua ſuſtentatio nō diuinitia
rū accumulatio. vel ornatus pompatic'.

Sed hec aſſertio durior eſt qz oportet
ſup qua memini pridē in quadā lectione
queſuiſſe. Deniqz qualis ⁊ quāra ſit mē-
ſuratō ſufficiētie ſtatus. nō p̄t ſub arte tra-
di. Nam qd vni paz eſt/ ſit alteri nimirū.
immo ſit in eodē/ pro varietate tpm ⁊ cir-
cuſtantiāz. talis varietas/ qnqz rōnabi-
liter. qnqz vero culpabilr. dū quis accipit
⁊ aſcēdit ſtatū/ ſibi morib' qz ſuis ⁊ merit'z
improporcionatū. faciēs ſibi nō de neces-
ſitate virtutē ſed de vicio neceſſitatē. Ad-
de qz recipiunt aliqñ tpalia/ p̄ter vel vltra
neceſſitatē p̄ntem. aut nō p ſolo ſtatu reci-
pientis. ſed ad alioz prouidā piamqz re-
leuatōnem.

Concluſio nona.

Particula. xxxiiij.

Sollicitudo pia/ conferētis tpalia
procurādo ſibi miſſam iuxta ca-
ſum priorē/ nō defraudat ſi preſ-
biter recipies/ adiūxerit alioz in orōibus
ſuis publicis aut ſecretis/ vt in memento
aut ſi offerētes (vt ſoler) poſt euangeliū re-
cipit. **Q**uoderaſ hec cōcluſio precedētē
ritū ſimul ecclie cōſeruat. ⁊ exercet carita-
tē. quā ruruſ a terrena cupiditate diſcer-
nit. Deniqz doctoz cōciliat apparentē in
aliqz diſcordiā/ cuius aſpect' ad diuerſa
huius ad hec illi' ad iſta/ vertebatur.

Particula. xxxv.

Quam' a p̄ferente tpalia queſtio
magis emineat. **E**t prio vis o frater vt
in miſſa quā p te dici cōſtituis/ nulla dica-
tur locis ſuis alia penit' ozo quā p te/ pu-
to nō debet ſicut ⁊ nō dēre debet/ qz hec fie-
ri nō phibet. **V**is ruruſ o frater qz in
memento tam pro viuīs qz pro defunctis/
nullus cōmēdat' habeat niſi tu ⁊ tui. Rū-
deat oportet qz hoc nō intendit. qm̄ inſti-
tutōni ecclie iā ipſe repugnaret. **V**is p̄-
terea qz volētes ad offeratoriū venire q̄tin'
ipſi miſſe p̄cipies ſint/ repellāt: certe nec
hoc dicit ſi ritū eccliaſticū plene cognoue-
rit. **Q**uid vis igit tibi frater fieri p pecu-
liari miſſa tua? **S**i nō dērit volo. tota mea
ſit. tota cedat in ſpūalem vtilitatē meā. to-
ra valeat ad remiſſionē pctōz meoz ⁊ ſa-
tisfactōis debite vel iniūcte redēptōem. **S**
Sed an hoc ita vis frater: qz ſacerdos ni-
hil ſibi mereat. nihil ſeipm̄ iuuet. nihil p
ſeipſo ſatisficiat/ nihil demū repēdat ob-
ſequij p̄ntib' / nihil bñfactorib' nihil cō-
mendatis. Similit' et tu cōferas nihil ec-
cleſie toti militanti. **N**olo dicit ⁊ iure di-
cet. **Q**uid ſupeſt igit/ niſi referre quāti-
tatē ſuffragij deo qz qualis tibi debita ē
nolito murmurare. ſciat p̄fecto ſciat ille qz
montes ponderat in ſtatera. tua ſimilit'
dona menſurare. **A**dde qz in oblatōne
tua fortaliſ aliij ſunt melioris conditōis
vt participent/ qz tu ipſe. **Q**uō petes: hoc
in qz modo. quia de bonis eozuz. vno mo-
do vel alio male queſitis/ facis elemoſinā
facis fundatōem. dilatas pompā tuā. fa-
cere vis nomen tibi/ aut modēſtius ſenti-
endo loquendoqz. tu debitor es parenti-
bus patrie. benefactorib'. deniqz vniuerſe
cōmunioni ſanctoz. **P**aret igitur ſub
hoc interrogatōnis ⁊ reſponſionis typo

conclusio declarata. **Conclusio. x.**

Particula xxxvi

Sollicitudo pia/ cōferentis t'palia non defraudat si iuxta cōsuetudinē ecclesie quā ipse scit/ apponat vnus obit' (exempli gratia) cum suo certo die fundato. ¶ Da oppositū dānabis omnes fere cathedrales et collegiarias et parochiales immo et monasteriales ecclesias. Contradices in sup' ratiōi que nō vult vt cuilibet cōferenti aliquid/ pro suo obitu fiant semp' exequie speciales. quoniam sepe modicū et insufficiens est quod offertur/ ad sustentationem ministrorū. Et obligatio de obitu faciendo/ cōditionem recipit (et si nō semp' explicet) implicitā. Itē nec dies anni sufficerēt si cuilibet soli certus dies obitus aut etiā aliunde institutis esset seruandus. Si vero talis cōferens t'palia/ nesciret consuetudinē ecclie prout ipsemet de collegio seu corpore suo sciunt et fertur intentio sua q' obitus annuatim fiat pro se solo tali die. nihil tamen explicat super hoc. tunc adhuc bona fides et eq'tas recipientiū saluatur in sua cōsuetudine. Si autem fiat mutuus et expressus cōsensus inter dantem et recipientem: nō apparet q' consuetudo militet/ vt alter obit' coniūgatur. iuxta modū septime et octaue conclusionū. **Conclusio. xi.**

Particula. xxxvii.

Recipiēs/ defraudat crebro semetipsum in receptōne t'paliū. Quāuis videat esse regula iuris/ q' nemo sibi ipsi facit nec volenti aut consentienti/ faciat iniuriā aut fraudē. nihilomin' inuenit p' metatoram hoīs ad seipm/ fraus sicut et iusticia. Et hoc ad p'ns supponat. Et tangam' in facto modos aliquos. ¶ Prio si mentit' iniquitas sibi et prio. dū nō implet nec implere proposuit/ que pmisit. satis est ei si pecuniā vnde cūq' collegerit. quasi dicēs sibi met' illud meritiū. Promittas facito. quid enī pmittere ledit'. Polliticis diues quilibet esse potest. At vero dū lucy q'rit in bursa. damnū adquiret et nū in anima. sententia est Augus. **Particula. xxxviii.**

Facit aliam sibi defraudatōez subinterpretationis cuiusdā velo latentem. Dum se iudicē constituit in causa p'ria sue obligatōis. Cōmutans illam. p' voluntatis arbitrio. Aut dum suffra-

gia nō plus agit pro bñfactorib' et fundatoribus/ q' pro ceteris quibuslibet. dicēs sibi satis esse suam in generalitate sola intentionē continere. quoniam sciet distribuere deus prout volet et quib' volet et quantum volet. Exemplū de paupe/ debitis in solubilib' obligato/ q' liberat se cedendo coram iudice suo/ omnibus bonis suis. Posita videt' hec doctria/ sub fine cuiusdam opusculi de valore orationis/ addito de quadā Helania nobili romana exemplo. Verum nō ita sub vniuersali regula sermo factus est/ quin distinctōem discretionēq' recipiat. Propterea dicamus viceversa/ casus aliquos/ quibus expedit et quandoq' necesse est/ intentionem ad particularia traducere.

Particula. xxxix.

Constat in primis q' licet de' non cegeat intentione nostra vel oratione particulari/ sicut nec alijs bonis nostris vt alijs beneficiat. nihilominus vult fm ordinem sue sapientie dare aliqua/ dum specialiter ad ipsum dirigamus orationes nostras. qualia nō esset daturus sine illis/ vt non sint vacua sapientie sue opera/ iuxta verbum sapientis. Constat insup' q' nouit deus ponderare merita intentiones et corda conferentium t'palia. dat tamen aliqua cōferentibus dum fiunt orationes et suffragia postmodum pro ipsis/ que et qualia nō daret/ si dimitterent nec fierent. Patet in illis qui constituūt in suis testamentis aut aliunde/ certas pecunias restitui vel dari pauperibus. qui licet sic ordinando possint mereri non tamen proficit eis et alijs tantundem hec voluntas/ non sequēte effectu/ sicut sequente. quoniam in casu maneret iste ordinans adhuc ad restitutionem posterius obligatus.

Particula. xl.

Concedimus vltra q' recipiens t'poralia/ potest habere aliquones orationes seruentiores et deo placetiores/ dum non facit eas in particulari pro his aut illis personis. Immo tradit Hugo de sancto victore in suo de oratione. Et trahitur satis ex verbis sancti Anthonij/ q' oratio tunc est acceptissima deo/ dum omnium et suū ipsius obliuiscitur.

De sollicitudine

nec scit quid petit / propter quēdā in deo raptū et subleuatōem vel ascēsum. Nō autē modo loquimur de orōe tali. sed potissime de vocali. sup quā et de q̄ cadit et plurimū obligatio. dū p suffragijs tpalia cōferunt

Particula. xli.

Quāuis o vtinā psuasum haberēt hoies seculi / quantū sit acceptioz orō talis p deuotos silentes et q̄etos. quā tū preterea sua ad deū eleuatio etiā iocundissima prozsus et suauissima plus impetrat apud deū / plus eūdē placat / plus soluit de penis debitis. plus de meritorum gratijs impetrat. q̄ sola talis exercitatio corporalis in vigilijs supra modū et canticorum multiplicatōibz / que sepe plus exturbant cerebrū / et tediū gignūt / q̄ deuotōez inducant. Qualia per prophetā notauit aliquādo domin⁹ dicens. Aufer a me tumulum carminū tuozū Non ideo tamen vt culpenus ita loquimur. sed vt rationale fiat obsequiū. Et bono vni meli⁹ aliud preferat. Neq; semp animalis homo p ualeat. et spirituale / ordine non recto diuidet. Sed qd; vt hoies sunt (ait quidā) ira morē geras priuilegiū quoq; paucorū officia leges et iustitua nō mutat plimoz.

Particula. xlii.

Adamus q; in certis casibz / non expediret / vt recipiens tēpalia haberet ad conferētes p̄ticularem nimis aut frequentē recogitatiōem. Docet hoc exemplū magni patris Arsenij. q; rogatus a quadā nobili matrona vt sui recedaret. Ora inq̄t deū vt deus deleat ex animo meo memoriā tui P̄nt itaq; tales aliqui recordatōes / plus orantē suis fantasijs impedire / q̄ deuotōnem augere vel puram efficere / reuoluendo.

Particula. XLIII.

Subiungam⁹ cōsequent / q; ex humilitate laudabili / p̄t fieri corā tali aliqua cessio omniū bonoz spiritualiū in manibz suis p̄portionabiliter ad forū extrinsecū de temporalibz bonis ratōe debitorū. et hoc ex consideratōe tot exactorū / quibz obnoxij sumus / et qui nos premunt et quodāmodo suffocāt / dicētes ex omni parte Redde qd; debes. vt sunt creatio. recreatio. redemptio. debitorū toniēs facta remissio Preterea tam crebra / nunc vno modo nunc altero / immediate et me-

diare facta receptio Quo casu pauper hominū sic dephensus et angustiatus / dicere potest ad deū. Dñe vim patior responde pro me. Tu in quā q; p̄cessū nostrū es. nostra iusticia. nostra redemptio. Redde creditoribus meis quomō vis et scis. tm̄ / modo vita gratie in paupertacula hac me sustentēs et satis est.

Particula. xliii.

Pro nullus debet in dubitatioz vertere / quin p̄ticularis intentō et attentio directa deo pro istis aut pro illis sit efficacior et laudabilior plerumq;. Primo ex gratitudinis virtute. et ingratiudinis euitatiōe. Secundo ex augmento deuotōnis affectualis. quā naturaliter habet parere beneficioz recordatio si gratia dei coniūgatur. Dicit solet et verum est / q; particularia magis mouent. immo consiliū est pro duris et in deuotis / vt per cogitatiōes tales / semetipsos afficiant et duz cor emolliant Tertio quia fit obligatiōis certior impletio et ad serenatiōem conscientie satis valens dum experit homo se fecisse vel facere quod tenet ex conuētiōe. Demum non impedit ex hac particulari recogitatiōe / cessio fieri generalis qualem notauimus. sed iuuatur.

Particula XLV

Conclusio duodecima.

Recipiēs temporalia potest iterum defraudare seipsum dū maledictōnem incurrit qua dicit. Maledictus qui p̄tem suam facit deteriorē Verū est itaq; q; opus spirituale factū pro satisfactōe non valet tantūdem pro multis sicut pro paucis ceteris paribus Obligans igitur se ad satisfaciendū pro alijs / non tantūdem facit pro proprijs suis debitis in hoc mundo vel in purgatorio / quantū si proprie liberationi totus insisteret. Stabit ergo q; pro receptōne sustentatiōis hui⁹ vite mortalis laborabit i purgatorio penas luens multis annis. Quāuis in casibus multis charitas ad proximū exhibita pie / recompensare valet huiusmodi dilatiōnem liberationis proprie / in augmento premij vite eterne. Dum preterea fecit se homo pauperē propter deum et salutez propriam / dum rursus fecit aliunde sibi amicos de māmōna iniquitatis dedit q; vt reciperet et recepit vt daret.

¶ Particula. xlii.

Quæderet hoc loco materia de medi-
citate corporali / vtrū videlicet obliget
recipiens elemosinā sub titulo medicitatis.
hoc est solo titulo et respectu naturalis dese-
ctus absque alia recompensatioe seu redditioe
mutua temporalis vel spiritualis. alioquin non
esset vera mendicitas sed commutatio qua-
lis est in ceteris ecclesiasticis reddituatis.
Vtrū in quā talis mendicās / tunc et liberi
us viuat apud deū et homines. quā alij qui no-
lunt esse contenti solo hominū paupertatis ti-
tulo. sed obligatiōem iuri diuino et natura-
li consonā voluntarie coniungunt. imo conse-
quenter laberentur in quā sitō si stant isti duo
tituli pariter in eodē pro eodē. medicare
et orōnū vicem sub obligatiōis pacto repē-
dere. Deinde profundū fodiendo aut agi-
tādo / pulcer veritatis thesaurū et fulgor ap-
paret oculis non infectis. sed ad exitū pro-
fite conditiois / iam sermo festinat.

¶ Particula XLVII**¶ Conclusio. xlii.**

Recipiens defraudat se. dum accipit
officiū intercessiōis / ipse quod deo di-
splicet et est in peccatis totus. ¶ Fuit
qui dixerunt multa et terribilia circa mate-
riā istā / de peccatoribus ecclesiasticis / vt quod sunt
fures et latrones in tractatioe et dispensatioe
ne et receptioe temporalium / quod non faciunt fructus
suos / et quod tenent ad restitutioem. nec possunt in
de elemosinā facere. cum multis similibus. quod
rum alij sunt expresse dānata quod erant de er-
rore albigenensium et vualdensium et nouissime
vnicklessitarum et huissitarum quod sumpserunt oc-
casiones errandi / ex odio et zelo non secundum scientiam.
contra discoloros mores ecclesiasticorum
quod intuebantur magis detestando et cum indi-
gnatione. quod miserando cum pia oratione et mo-
desta redargutione. Arguendo preterea per simi-
litudines dispensationis temporalium ad spiritualia.
que non semper eisdem pedibus currunt.

¶ Particula. xliii.

Quoniam concedimus autem quod ecclesiastici pec-
catores / possunt in multis casibus
facere fructus beneficiorum aut religionum
suos. quod quis ad consecutionem vite eterne /
non sunt digni pane quo vescuntur. quod quis in
super non ita satisfaciunt deo sicut iusti. Sed
multa deus concedit in gratis. Nonne po-
test existens in peccato debens decem soli-
dos proximo satisfacere sibi nec obligat

remanere. Nonne posset etiam nomine al-
terius debitoris quasi mediator / solutio-
nem hanc offerre. Possumus ita iudicare
de peccatoribus ecclesiasticis. quod tam nomine pro-
prio quandoque / quod in persona ecclesie cuius mi-
nistri sunt / possunt se et alios adquirere. quod quis
non stat eos esse tales et saluari vel mereri.

¶ Particula. xliii.**¶ Conclusio. xliii.**

Recipiens temporalia / se defraudat et
proximum. dum supponit ad reddi-
tus iam constitutos / nonas pro alijs
obligationes / pro quibus incōpossibiles aut ea-
rum distractiuas. Sunt qui super priorē fun-
dationem exempli gratia. et fratrum sic recipi-
unt nouos / vt seruitium non hinc augeat.
Sunt qui recipiunt sub tali pacto / quod in
omni euentum / debeat semper fieri seruiti-
um pro collatoribus ultimis / etiam vbi
deficerent ea omnia que tradiderunt. ¶ Cō-
stat in his casibus et similibus / defrauda-
ri potest / qualiter ipsi posteriores defrau-
dantes / non vellent sibi fieri per eis sub-
sequentes.

¶ Particula. l.**¶ Conclusio decima quarta**

Recipiens temporalia dum defrau-
dat se et proximum / dicit interpretati-
ue defraudare deum. quoniam deus est
princeps supremus / curam habens homi-
nū. et reputans sibi bene vel male fieri quod
eis fit / et inde cōsurgit meritum nostrum apud
ipsum. Facit ad hoc parabola illa de ope-
ribus misericordie commemorandis in die
iudicij. Veruntamen appropriati dicitur
aliquid in defraudatione dei fieri / dum di-
recte et immediate dimittit illud quod ad
gloriā suam celebrandam et recolendam
fuerat institutum.

¶ Particula .LI**¶ Conclusio. xlii.**

Recipiens temporalia presertim cōstitas
pro se et successoribus / debet cum
bona fide et sagaci discretione dili-
genter in recipiendo considerare primo quod
licet / secundo quid decet / tertio quid po-
test et expedit / nedum ad presens sed etiam ad
futurum. Euenit itaque sicut in agentibus iter
longum quod paruū pondus in se / in princi-
pio aut pro pauco tempore sit tolerabile / quod pro
successione continuā / redditur velut un-
portabile. Sic de paruis et paucis suffra-
gijis dum vel iungunt alijs vel perpetuant / pos-
sum inuenire

¶ Particula. liii.

HDe memoria hominum labilis est. Quia propterea superuenientes non defacili suam attentionem applicant ad insolita. Quia in super custodia est quantum commode fieri potest uniformitas apud fratres. sicut in cibis vestibus aliisque conuictu. sic in officio et cetera aliisque ritibus. et ita de considerationibus hominum. **S**icut nihilominus frequenter obligationes in oppositum. aut propter inadvertentiam inconsiderationem recipiunt. aut propter penuriam. aut propter complacentiam confessionibus faciendam. aut quia non audent recipientes apponere conditiones pro seipsis licitas decet et expediens. **¶** Quare sic quia non placent conferentibus. quales sunt carnales et spiritualium non capaces maxime eorum qui regularis disciplina constituit aut requirit. Denique fit hoc propter auariciam recipientium et eorum turpem questum. qui casus palam statim habet culpam. siue fiat in augmentum propter necessarium iam fundatorum cenobiorum. siue multo amplius si queratur noua fieri fundatio pro fas. pro nefas ad faciendum sibi sub religionis augmento famam ubi potius ignominia dici debet quam sedis innitit fundamentis.

¶ Particula. liij.
Sunt alie intentiones viciose quas non oportet omnes hic numerare. sicut de publicis raptoribus. de usurariis. de obligatis ad restitutionem certam. qui putant pro fundatione se quitare. quod aptum est potius semet inuoluere. non aduertentes verbum illud tremendum sapientis. Qui facit elemosinam de substantia pauperum. quasi qui victimam filium ante patrem. Constat autem quod recipientes ipsos pro pena constituit. si non maior aliquando. quanto spiritualiores et exemplares sapientiores insuper et timoratiore esse debent. Proinde quod ad restitutiones incertas tutior est receptio. maxime dum superioris auctoritas iuncta erit. Quamuis sit hoc in loco aliquid monstrum simile circa debentes restituere. cum sciant quibus et qualiter. quos citius induci videbis dare centum titulo fundationis alicuius quam decem restituere. Adeo prona est vanitas diligere vanitatem. adeo cor humanum pronum est querere mendacium.

¶ Particula. liij.
Rerum quia de preteritis nisi pro quantum faciant ad cautelam futurorum non est consilium. Superest unum inter cetera remedium generale iam tactum. videlicet superioris interpretatio. Pro futuris vero sedula

et crebra cogitatio cum mutua collatione seniorum. ut deinceps ab omni specie mala quantum possibile fuerit semet absterneant quoniam deus non eget fraudibus aut dolis nostris. ut vel colat crebrius. vel abundantius suos altat. aut cultores hos vel illos multiplicet. que multiplicatio non magnificet leticiam. Sed dum facit de superfluitate aut superogatione necessariam obligationem. affert inquietam sepe damnablem sollicitudinem. contra preassumptum verbum quasi pro themate. Nolite solliciti esse. etc.

Particula .lv.

Ad damus ad preterita pro veriori doctrina de sollicitudine. quia prima vera sollicitudo est querere regnum dei et iusticiam eius. ac proinde iuxta petri ammonitionem. omnem sollicitudinem proiicere in deum. quoniam ipsi cura est de nobis. Attamen in querendo regnum dei iusticiam eius. que aliter in regula monachali videtur appellari opus dei opus diuini seruitium. multe se scrupulorum sollicitudines ingerunt. tres nominatim. Una quoniam affligitur quandoque supra vires corpus. Altera quod remanet ariditas quedam mentis. Tertia quod euagatio cordis compesci non potest. ac exinde videtur omnis fructus perdi vel peccatum committi.

¶ Particula. lvi.
Intrahit hanc sollicitudinem scrupulosam verbum beati Bernardi. de modo psallendi. qui non satis videtur apud multos explebilis. propter tres istas rationes. dicit ei sic. Boneo vos dilectissimi. pure semper ac strenue diuinis iteresse laudibus. Strenue quidem ut sicut reuerentem ita et alacriter domino assistatis. non pigri. non somnolenti non oscitantes. non parcentes vocibus. non prescidentes verba dimidia. non integra transilientes. non fractis et remissis vocibus muliebri quoddam balba de nare sonantes. sed virili ut dignum est. et sonitu et affectu. voces sancti spiritus depromentes. Pure vero ut nil aliud dum psallitis quam quod psallitis cogitetis. Spiritus enim sanctus illa hora gratum non recipit quicquid aliud quam debes. neglecto eo quod debes obtuleris. Psalmody non multum protraham. sed rotunda et viua voce. cantem. **¶** Hec et sine versus simul itonem.

z simul dimittamus. punctū nullus teneat sed cito dimittat. post punctū bonā pauſam faciam⁹ nullus ante alios incipet nimis currere. Sumat. aut p⁹ alios nimium trahere vel punctū tenere. ſimil' cātem⁹ ſimil' pauſam⁹ ſemp in auſcultādo. Nec ille.

¶ Particula. lvij.

Quoniam ſitemur expediēs eſſe. propt' min⁹ iſtructos et nimis litterales aliqua dicere. Et p'io q' hec eſt exhortatō nō p'ceptio. Boneo vos inq't S; tñ aliq' vident aſſeri que diuinā obligatōem inſi nuāt. vt illō. ſpūs enī ſc'tūs illa hora gratiā non recipit. zc. In quo dicto difficultas maior pender. qm̄ de nō parcendo vob' nec remittēdo. p'ſtat q' corp'alis excuſat' debilitas. Illa p'cipue que turbatōez capitis in leſionē iudicij rōnis aſſert. cui piculo ſupiores tota vigilātia tenētur in vniuerſis z ſingulis occurrere. q' facto/nō oportet in alia veratōe vel corp'ali numiū p'ios eſſe. S; de labore z dolo'e z de veratōe corp'ali letari in ſpū. p'pter mercedēz quā vnusq'sq' recipiet f'm ſuū laborē / ad quē homo naſcitur. ſicut auis ad volatū

¶ Particula. lvij.

Non parces inq't vocibus / certe nō ideo ſuadere vocē clamofa; Rōtalem que venax / q' cerebri / q' vitalium ruptiua ſit. Non deniq' comprehendit debiles o'es. In qualiū numero ſcribens Bern. ſepe fuit aſcriptus. Alioq'n tanta ſcribere eū l' dictare / clamor ille p'riuar⁹ n' tuliff;.

¶ Particula. lix.

Hucro de vocalis orōis attētōne multi multa dixerūt multa ſch'ſerunt. tentauit vero noſtra ſolicitudo / ſi poſſet hec difficultas / ad pauca claraq' reſolui. Et occurrit nobis diſtinctio talis. Sunt in orōe vocali / tria. vnū p' modū materie. aliud p' modū forme. tertium p' modū finis qui cū forma ſepe coincidit. Materia orōnis / cōſiſtit in verbis. Forma in ſenſu verbor' Finis in eleuatōne mentis ad deū. Et hic finis duplex eſt vn⁹ fundatus conformiter ad ſenſum verbor'. q' p't dici finis prim⁹. ali⁹ eſt fundat⁹ vn̄cunq' p' diuerſa / licz nō tria. Ex q' diſtinctōne eliciunt' propoſitōes que ſequuntur

¶ Particula. lx.

Materia orōis / cadit p'cipalr' ſub p'cepto. ſic q' orans abſoluiff. ſiue

cogitet actualiter ſiue nō / ſiue vaget mente vel corpe. dū p'ferat orōis verba. vel p'ferentes audiat. iuxta qualitatē orōis. Alioquin nō eſſet ſalua om̄is caro. Et p'z exemplis z explanatōe p'ceptor' diuinor' vt de ieiunio z honore parentū. que nō iō ſunt peccata ſi non fiant ex gratia. Si nō impleatur ſemp intentio p'cipientis et finis ſicut alibi patet latior deductio. Sic enī dicimus / q' agens opus penitentiale per confessorē impositū. q'suis hoc fiat in peccato / non tamē tenet iterare. vt exēpli gratia dare itez ſex ſolidos. vel ieiunare. vel orōnes certas repetere. verum eſt q' talis ſatisfactio / nō eſt reconcilians deo propt' impedimentū peccati. et tamen ratōe operis eſt adquirās hoc eſt ab obligatōne ſolues. eſi nō ſit deo recōcilians tñ agēs nō ideo peccat. quāuis ſit in peccato.

¶ Particula. LXI.

Senſus orōis / nō cadit ſub p'cepto. vt recogitet ſemp v' intelligatur. Patet de illiteratis z idiotis. Patet de canticis in tubis z organis. Patet de paſſibus obſcuriſſimis canticorū maxime prophetalium de quib' accipitur myſtice q' tenebroſa aqua in nubibus aeris. et iterum. Flubes z caligo in circūitu eius. Patet inſuper de multis ſcripturis habētibus in ſuperficie verba carnalia que pl⁹ incitarent recogitata / mentes imperfectorum / ad lubricitatem (quia nondum ſpiritalis ſenſus capaces ſunt) q's ad ſpiritualem deuotōnem. Sunt alie narratio'es quedā valde ſteriles in ſuperficie literali / habentes tamen aliquid ſuauitatis ſpiritalis / ſi non apud illos. apō tamen alios p'fectos qui forti meditatione ſciunt ſugere mel de petra. oleumq' de ſaxo duriffimo quales inueniuntur pauciſſimi. Leteris vero / quid niſi ſaſtidium vel nauſeam vel mentis ariditatem taliū diſcuſſio z ruminatō ſola p'ferret vel afferret

¶ Particula. lxij.

Propterea dicamus conſequēter z conformiter ad ſanctū Thomā et rationem / q' finis in oratione p'ncipalis / eſt eleuatō mentis in deum mediate vel immediate. directe vel indirecte. p'ncipalr' vel occaſionatiue. Oras vero qui non poſſet conſequi finem iſtuz per recogitatōem attentam ſenſuū orōis

De solitudine

particularis que profertur. et hoc propter aliquam ex causis tactis. qui tamen finis dicitur proximus et quasi proprius huic orationi. debet cum omni libertate spiritus et absque scrupulorum solitudine contentus esse si fines ultimum meditationibus alijs consequitur. Felix si dicere posset. Oculi mei semper ad dominum. Meditationis cordis mei in conspectu tuo semper. Levavi oculos meos in montes unde veni. auxilium mihi. Felix si non datur ei contemplantum volare. si potest vel reperire vel more locustarum semet excutiendo vicissim saltus dare.

Particula. lxxiiij.

Meditatio premissa cantandi Bernardi non repugnat huic propositioni. Particula. lxxiiij. sic afficiens se ad deum per alias cogitationes non elicitur ab immediato sensu littere que canitur non facit aliud quam dicitur neglecto eo quod debet. immo facit omnino quod debet conformiter ad finem a spiritu sancto prescriptum. Veritas est quod ceteris paribus expediens est affectionem suam exercere iuxta litteram que profertur propter quantum orationi in speciali rationes. Una est scriptura veneratio in qua spiritus sanctus semper loqui credendus est. Altera est particularior eruditio circa mysticos sub arido vite nucleo clausos sensus. Tertia est suavior assuefactio circa quotidianos carnis. Quarta est maior stabilitio circa determinatos affectus quam circa vagos et iugiter novos. Addatur oratio que petat revelari sibi suavitatem mellei sensus in littere favo latetis. et hoc per compassionem meditationis que profertur non fiet nisi dederit deus pro vulgus intellectum. sapiens thesaurum suum aque vive.

Particula. lxxv.

Dignus plurimum profertur si prius ante tempus orationis fuerit cohibitio sensuum exteriorum quam dominus ianuis clausis dedit pacem et spiritus sanctum discipulis. Sit insuper continua muscarum inutilium a facie cordis effugatio manus fortis attentionis. Non ita tamen quando aliquis sit expediens nihil pendere suam importunitatem pro quam importunitatem ea abijcere conari. licet perditur sint ad horam suavitatem yngenti. Hoc confirmavit unum patrum exemplo de retentione veteri in palatio. aliter de catuli latratu aliter de auca sibi lo aliter de muliere litigante aliter de riuo qui violentior fit obice posito. aliter de cachina tibi terrere pueros volentibus aliter de blasphemie spiritus aliter de pruritu curiositatis que

non scalpedit curas sed per musculos accedit. Est autem curiositas studium ea sciendi que nos vel non decet vel non expediunt vel non edificant. Hanc compressit ipse in apostolis die ascensionis. hanc in petro quere de statu Johis quod ad te ait. Unum sub hoc metro cohibebat se unum dices. Clause quod ad te ista. quod tu. duc cor in alta. Fac operum in unum. deinde vacato tibi. Placuit ad confirmationem precedendum ponere per expressum verba sancti Thome super. lxxv. di. xv. materia de oratione. questione. iiij. articulo. iij.

Particula. lxxvi.

Trento inquit in oratione potest esse triplex. Primum enim est attentio ad verba que petimus. et ad petitionem ipsam. et ad ea que petitione ipsa circumstant. sicut est necessitas pro qua petit de qua roga fit. et alia huiusmodi. Et quecumque harum attentionum assit non est reputanda inattenta oratio unum etiam illi qui non intelligunt petitionis verba ad orationem attentio esse potest. Sed tamen ultima attentio est laudabilior quam secunda. et secunda quam prima. Et que anima non potest esse vehementer attenta ad diversa. ideo prima attentio potest nocere ut minor sit orationis fructus si secunda evacuatur. vel secunda si tertia omnino tollatur. sed non e converso. Tamen attentio contra accipiendum. ad aliquod trium predictorum non nocet. sed multum prodest. hec ibi.

Particula. lxxvii.

Porro circa finem opusculi possumus addere distinctiones magistrales de attentione et devotione et affectione que alibi seorsum notate sunt.

Prima distinctio. xij. membrorum

De devotio in oratione quandoque non admittit alias quascumque cogitationes nisi solius dei. et hoc est in presenti vita rarissimum. ubi vix hora vel dimidia sit in celo mentis silentium.

Secunda Devotio quandoque recipit alias cogitationes. sed pertinentes et ordinatas. et solum tales. et hoc est rarum et bonum.

Tertia Devotio recipit cogitationes impertinentes et quasi superfluas. et hoc est quotidianum.

Quarta Devotio recipit contrarias et adversas cogitationes. ut sunt vitiorum. et hoc periculosum.

Quinta Cogitationum impertinentium una quandoque est vehemens et suffocans actualiter devotioem. sed non auferens virtutem nec habitualement nec vocem. et hoc potest esse vitiosum exercitium.

Sexta Alia vehemens est tollens virtutalem deuotionem. sic q̄ iā virtus deuotōnis nō impedit aut cōtinuat oratōez. sed consuetudo vel alia ratio. ⁊ hec nō necessario tollit laudem ab oratione.

Septima Alia est cogitatio vel affectio quasi fluctuans / q̄ nec excedit ⁊ suffocat deuotionem. nec exceditur totaliter ab ea. ⁊ hec stat cum laude

Octaua Alia est leuis ⁊ v̄to filis licet videat importuna sed sup̄at aut p̄tēnitur. ⁊ hec nō tollit laudē sed exercet mētē.

Nonā Cogitationū cōtrariarū. vna est absolute ⁊ directe contraria qua scilicet orans detestatur orare ⁊ deuotōem habere. s; timore discipline prosequit. hec omnino vituperabilis.

Decima Alia qua orās habet displicentiā conditionalem / sic q̄ non orarū nisi si vouisset. non tamē detestatur se vouisse s; placet. ⁊ hec est sufficiens atq; laudabilis licet non excellens. ⁊ habet deuotōem habitualem ⁊ originalem.

Undecima Alia est viciosa circa peccata / alia vt propter cōmōtōem ire vel illecebre. que nō displicet nec acceptat cōsentium / licet velit nolit homo sentiat ⁊ hec p̄t esse materia virtutis exercende. ⁊ ad expulsiōnē expeditur quandoq; magis niti q̄ ad oratōis cōtinuatōem.

Duodecima Alia viciosa criminaliter / cui non sufficēter resistit. s; eivere vel interpretatiue cōsentit. ⁊ hec est dānabilis. Quis at dicat verus / q̄s interpretatiu⁹. alibi dictū ē. Cōsentire siq̄dē d̄r aliq̄s malo d̄n nō fecit qd̄ in se est neq; facit vt vitetur

Subiungit alia distinctio de attentōne / sub triplicitate multiplici.

Prima triplicitas

Recta habens aliō obiectum q̄ se.
Reflexa habēs pro obiecto se
Cōiūcta recipiēs alias q̄ se.

Secunda

General. vt quia vult orare tota die.
Specialis / vt qz vult talem orationē dicere
Individualis qz vult particulis singulis intendere.

Attentio orōis triplex est.

Attentio orōis recta triplex

Sic de affectōe posset esse distinctio.

Tertia

Attentio orationis quolibet modorum mor dictorum triplex Actualis cuius actus inest. mouens immediate. Virtualis cuius virt⁹ inest / mouens actu cessante. Habitualis vel aptitudinalis cuius solus habitus inest non sufficiens id mouere.

Quarta

Attentio orōis recta et simplex rursus triplex

Circa sola verba quasi materiam.
Circa solum sensum q̄ si formam
Circa solum deum q̄ si finem.

Quinta

Attentio orōis reflexa sicut ⁊ recta triplex

Generalis
Specialis
Individualis vt supra

Sexta

Attentio orōis reflexa quocūq; modorum triplex

Actualis
Virtualis vt sup̄.
Habitualis

Septima

Attentio orōis recta ⁊ cōiūcta seu mixta triplex

Circa contraria positiue.
Circa opposita positiue.
Circa velut indifferentia ad vtrumq;

Octaua

Attentio mixta circa positiue triplex

Cōsentiens.
Dissentiens.
Pigra vel dormitans siue sint a carne vel mūdo vel demone / talia cōtraria.

Nonā

Attentio mixta consentiēs cōtrariis / triplex

Absolute voluntaria.
Conditionaliter voluntaria / quia renititur s; vincitur
Interpretatiue voluntaria / quia tenetur esse vigil ⁊ non esse.

Decima

Attentio priuatiue opposita / triplex

Tollens omnem circa verbum ⁊ sensum ⁊ deū recogitationem.
Tollens duo p̄missorū ⁊ non verbum.
Tollēs t̄mō vnū sensum. s. vel verbū vt deū

De solitudine ecclesiasticorum

Undecima. **A**ttentio iuncta velut in differens/triplex. Totaliter interrupta actu virtute et habitu. Partialiter interrupta solo actu et virtute. Partialiter interrupta solo actu. non virtute nec habitu.

Duodecima. **A**ttentio orationis qualiscunq; triplex. scilicet quod oratio est obligatoria sub pena peccati mortalis. Obligatoria solo consilio bone equitatis. Obligatoria solius causa societatis ut dum quis tenetur non orare vocaliter sed orantem attendere.

Tredecima. **A**ttentio orationis mixta interrupte/triplex quoniam per unam aut tres dies vel mensem ex consuetudine. patet in peregrino per magnas moras sine renisu fortive vel frequenti. Per morulas cum renisu quasi per saltum animi crebrius contra muscas cogitationum importunas.

Decimaquarta. **A**ttentio orationis abigentis has muscas triplex. Quedam impossibilis et vana et conturbativa. Quedam difficilis nec pro tunc quod necessaria. Quedam facilis licet importuna tamen meritoria.

Decimaquinta. **A**ttentio quilibet premissa sub debito triplex. Circa verbum bonam necessaria sit ut dicat a sevel socio. Circa verbum et sensum beneplacens. Circa verbum sensum et deum perfecta. Et si les fieri possunt distinctiones de affectione qui dicitur affixio quedam.

Decimasexta. **A**ttentio quelibet premissarum triplex. Habitualis bona dum manet in attentioe et decem annis non criminaliter interrupta. Virtualis melior dum manet in operatioe. Actualis optima ceteris partibus dum manet in toto homine toto corde tota anima tota mente tota virtute.

Decimaseptima. **A**ttentio reflexa in bonum triplex. Facilis in contemplatioe et spirituali quod volat libero velut celo. Difficilis in meditatioe et rationali quod nititur sursum repedo. Vagavel inutilis in solo animali qui serpit in humo.

Decima octava. **A**ttentio reflexa in bonum triplex. Rarissima primo modo tam duratioe quam visitatione. Rara secundo modo nec semper necessaria vel cauta in vocali oratione. Quasi nulla tertio modo et sufficit quod cum asina hierim talis ambulet. In simplicitate quasi vitula effraym docta diligere trituram. atque muscas acres cogitationum quantum valet toleret. nec ita velit abigere per impatientiam quam selesorem su-

um spiritum sanctum deiciat.

Decimanona. **A**ttentio reflectens se super attentionem preteritam in verbis orationis vocalis in sevel cum socio/triplex. Una que vehementer estimat verba non protulisse. Alia que istud timet velut ad verbum. Tertia que vehementius opinatur se dixisse vel alium secum quam omisisse.

Vicesima. **A**ttentio reflexa iudicans. Primo modo compellit ad repetitionem vel penitentiam. secus de non attentione circa sensum vel deum. Secundo modo suadet repetitionem et aliquando compellit pro oportunitate habitam. Tertio modo dissuadet repetitionem potius quam impellat. et hoc propter innatam mentis euagationem que non recordat faciliter eorum circa que non actu reflectitur sicut nec oportet.

Exhortatio conclusiva.

Attendite vobis igitur et attentioni vestre in orationibus debitis. O ecclesiastici vos precipue patres et fratres celestini quorum intuitu res hac agitur. Attendite cum pia solitudine que pravam expellat tanquam clavis clavis attendite ut sciat vni quisque donum dei non plus nec minus sapiens quam oportet. et hoc vni non poterit faciliter summari cum pravi sit cor hominis et inscrutabile nisi sermo dei vivus et efficacis assit. discretor cogitationum et intentionum cordis nostri. quod ut fiat orationis est et in ipsum iactandus noster cogitatus. ut tandem verbis aplicis concludamus. **N**ihil solliciti sitis. sed in omni oratione cum gratia actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que recuperat omnem sensum custodiat corda vestra intelligentias vestras in christo Jesu domino nostro. Amen. **F**init.

Considerationes. XII

eiusdem pro volentibus condere testamentum

Consideratio prima. **B**eatus ille servus. quem cum venerit dominus et pulsaverit ianuam eius inuenerit vigilantem. Sic vigilabat qui dicebat. **V**elox est depositio tabernaculi mei. Et alter. **A**nima mea in manibus meis semper. Quales preterea sunt qui mortem habent in desiderio. et vitam in patientia.

Consideratio secunda